

Vybrané otázky zodpovednosti dedičov za dlhy poručiteľa

Števček, M., Dufalová, L., Križan, M.*

ŠTEVČEK, M., DUFALOVÁ, L., KRIŽAN, M.: Vybrané otázky zodpovednosti dedičov za dlhy poručiteľa. Právny obzor, 107, 2024, č. 2, s. 140 – 151. <https://doi.org/10.31577/pravnyobzor.2024.2.04>

Selected issues of the heirs' liability for the testator's debts. Regulation of inheritance law in the Slovak legal system is brief and is not subject to frequent legislative changes. Despite the consistency of the legal regulation, in legal practice there are questions and problems that jurisprudence either does not solve or solves only marginally. It regards questions of responsibility of the heirs for the debts of the testator, where the conflicting interests of the testator's creditors and the testator's heirs naturally exist. The article is devoted to selected issues of the heirs' responsibility for the testator's debts, which occur in legal practice. Heirs in inheritance proceedings, in order to reduce their responsibility for the debts of the testator, state that their responsibility is limited to the amount of the net value of the inheritance, or combine this objection with the claim that they are only responsible for the debts listed in the inheritance decision. In legal practice, even if rarely, it is also possible to meet with the agreement of the heirs, according to which one of the heirs acquires only the property of the testator and the other only the debts of the testator. By the methods of scientific research, we present conclusions to the questions above, which will benefit both legal science and legal practice.

Key words: inheritance, liability, debts, net worth of inheritance, heirs' agreement

Úvod

Dedením, ktoré predstavuje univerzálnu sukcesiu, vstupujú osoby, ktorým svedčí subjektívne dedičské právo, do práv a povinností poručiteľa, pričom nie vždy je dedičstvo tvorené len aktívami. V prípade, ak poručiteľ počas svojho života vystupuje ako dlžník, tak v rámci dedenia dedičia vstupujú do právneho postavenia poručiteľa ako dlžníka v prípade tých záväzkov, ktoré nezanikajú smrťou poručiteľa alebo ktoré nemajú osobitný právny režim nástupníctva. Smrťou fyzickej osoby v zmysle ustanovenie § 579 Občianskeho zákonníka¹ zanikajú len tie práva a povinnosti, ktoré sú viazané na osobu dlžníka, typicky vyživovacia povinnosť alebo povinnosť vznikajúca ako dôsledok neoprávneného zásahu do osobnostných práv. Osobitný právny režim nástupníctva majú napr. plnenie z poisťnej zmluvy v zmysle ustanovenia § 817 Občianskeho zákonníka alebo peňažné nároky zamestnanca v zmysle ustanovenia § 35 Zákonníka práce².

Keďže majetok poručiteľa nie je neobmedzený, v právnej praxi sa veritelia pri uplatňovaní pohľadávok voči dedičom svojho dlžníka stretávajú s rôznymi námietkami právnych nástupcov poručiteľa týkajúcimi sa zodpovednosti za dlhy poručiteľa, ktorými sa dedičia snažia čo najviac obmedziť svoju zodpovednosť za dlhy poručiteľa, aby mali z dedičstva čo najväčší prospech. Naopak, snahou veriteľov je uspokojiť svoje pohľadávky v čo najširšej možnej miere.

* Prof. JUDr. Marek Števček, DrSc., Právnická fakulta UK v Bratislave; doc. Mgr. Lenka Dufalová, PhD., Právnická fakulta UK v Bratislave; doc. JUDr. Martin Križan, PhD., Právnická fakulta UK v Bratislave.

¹ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

² Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

Jednou z námietok dedičov týkajúcich sa ich zodpovednosti za dlhy poručiťa je, že dedič zodpovedá za dlhy poručiťa len do výšky čistej hodnoty dedičstva, prípadne, že dedič zodpovedá za dlh, len ak je pohľadávka veriteľa uvedená v rozhodnutí o dedičstve. Ako príklad uvádzame rozhodnutie Okresného súdu Lučenec, ktorý v odôvodnení uvádza: „*Keďže žalobca neprihlásil žiadnu svoju pohľadávku do dedičského konania [...], a teda žiadna pohľadávka žalobcu nie je zahrnutá do súpisu dlhov, všetky ostatné pohľadávky veriteľov (t. j. okrem tých, ktoré sú uvedené v súpise dlhov a ich hodnota je zahrnutá do výšky dlhov) môžu byť dedičmi uspokojené len do výšky čistej hodnoty dedičstva.*“³

Veritelia sa tiež stretávajú s tým, aj keď pojedinele, že dedičský súd schváli dohodu dedičov, ktorá obsahuje ustanovenie, že jeden z dedičov nadobudol všetok majetok poručiťa (dlžníka), a druhý z dedičov nadobudol len dlhy poručiťa (dlžníka). V takom prípade potom vyvstáva otázka, voči komu a v akej výške si môže veriteľ uplatniť svoju pohľadávku.

1. Všeobecne k zodpovednosti dedičov za dlhy poručiťa

Zodpovednosť za dlhy poručiťa upravuje ustanovenie § 470 ods. 1 Občianskeho zákonníka, v súlade s ktorým **dedič zodpovedá do výšky ceny nadobudnutého dedičstva za primerané náklady spojené s pohrebom poručiťa a za poručiťove dlhy, ktoré na neho prešli poručiťovou smrťou**. Pojem „do výšky ceny nadobudnutého dedičstva“ znamená, že dedič nezodpovedá za dlhy len dedičstvom, teda tým, čo nadobudol (*in natura*), ale zodpovedá celým svojím majetkom (*pro viribus hereditatis*)⁴, avšak iba do hodnoty, akú cenu má dedičstvo, ktoré nadobudol (*cum viribus hereditatis*). Pojem celým svojím majetkom zahŕňa nielen hnuťelný a nehnuteľný majetok, ale aj príjmy dediča napríklad z pracovného pomeru, čo je významné najmä pre prípad vymáhania nároku veriteľa. Pojem „poručiťove dlhy, ktoré na neho prešli poručiťovou smrťou“ označuje také dlhy, ktoré nezanikajú smrťou dlžníka, a tiež dlhy, ktorých prechod sa neriadi osobitným právny režimom, ako sme už uviedli v úvode.

Súčasná právna úprava vychádza zo zásady obmedzenej zodpovednosti dediča za dlhy poručiťa, ktorej základom je premisa, že dedenie nemá byť pre dediča majetkovým rizikom. Len na porovnanie: nová česká právna úprava od tejto zásady upustila a vychádza zo zásadne neobmedzenej povinnosti dedičov hradiť dlhy s odkazom na európsku tradíciu a v súlade s myšlienkou, že smrť dlžníka nemôže predstavovať neodôvodnené riziko ani pre veriteľa⁵. Táto neobmedzená zodpovednosť dediča za dlhy poru-

³ Rozsudok Okresného súdu Lučenec, spis. zn. 15Csp/82/2022 z 21. 12. 2022.

⁴ Z tejto zásady existujú určité výnimky, napr. vydanie majetku nepatrnej hodnoty osobe, ktorá sa postarala o pohreb poručiťa, uzavretie dohody medzi dedičmi a veriteľmi o prenechaní dedičstva veriteľom na úhradu dlhov poručiťa a likvidácia predĺženého dedičstva. Bližšie k tomu: BREZNOŠČÁKOVÁ, M. Dlhý v dedičskom konaní a predĺžené dedičstvo. In *ARS NOTARIA*. 2011, č. 1, s. 12.

⁵ TALANDA, A., PLAŠIL, F. Odvrátená strana dedenia aneb povinnosť dedice hradiť dlhy zůstavitele. In *Ad Notam*. 2023, č. 2, s. 3.

čitateľa vychádza z ustanovenia § 1701 Novely občianskeho zákonníka (NOZ)⁶, ktorý v odseku 1 uvádza: „*Dlhy poručiteľa prechádzajú na dedičov, ibaže zákon ustanovuje inak.*“ Limitácia zodpovednosti do výšky ceny nadobudnutého dedičstva prichádza do úvahy len v prípadoch uvedených v § 1706 NOZ – ak dedičia uplatnili tzv. výhradu súpisu alebo súpis pozostalosti nariadil súd v záujme osoby pod osobitnou ochranou. Výhrada súpisu nie je NOZ definovaná – ide o procesnú námietku, ktorú dedič môže uplatniť v dedičskom konaní písomne alebo ústne do zápisnice pred súdom v lehote 1 mesiac odo dňa, keď bol o tomto práve poučený.⁷ Osoby pod osobitnou ochranou definuje ustanovenie § 1685 ods. 2 písm. a) a patrí tam osoba, ktorá nie je plne svojprávná⁸, alebo ktorá je neznáma alebo neprítomná, alebo právnická osoba verejne prospešná alebo zriadená vo verejnom záujme. Právnym následkom uplatnenia výhrady súpisu je obmedzenie zodpovednosti dediča, ktorý túto výhradu uplatnil, len do výšky ceny nadobudnutého dedičstva, tak ako to poznáme v slovenskom práve. Dedič, ktorý uplatnil výhradu súpisu tak robí s účinkami len pre seba, nie pre všetkých dedičov. NOZ vo vzťahu k zodpovednosti dedičov za dlhy poručiteľa neposkytuje ochranu dedičovi automaticky, ale táto ochrana je viazaná na aktivitu dediča.

V prípade, ak dedičstvo nadobúdajú viacerí dedičia, je potrebné aplikovať ustanovenie § 470 ods. 2 Občianskeho zákonníka: „*Ak je viac dedičov, zodpovedajú za náklady poručiteľovho pohrebu a za dlhy podľa pomeru toho, čo z dedičstva nadobudli, k celému dedičstvu.*“ Na strane dlžníkov tak vzniká spoločný dlh, ktorý je dlhom deleným, nie solidárnym. Konkrétny dedič zodpovedá za dlh poručiteľa iba do výšky ceny nadobudnutého dedičstva, nezodpovedá za celý dlh.

Skutočnosť, kto a v akej cene nadobudol dedičstvo, vyplýva z právoplatného rozhodnutia, ktorým sa končí konanie o dedičstve. Dedičom nie je len ten, kto nadobúda konkrétny majetok poručiteľa, ale aj ten, kto síce nenadobúda v rámci dedenia konkrétny majetok poručiteľa, ale ktorému je dedič nadobúdajúci celé dedičstvo povinný vyplatiť príslušný dedičský podiel v peňažnej sume.⁹ Vyplýva to z ustanovenia § 482 Občianskeho zákonníka, ktorý umožňuje dedičom uzavrieť dohodu o vyporiadaní dedičstva (*pactum successorium*), pričom dedičia sa môžu dohodnúť na nadobudnutí dedičských podielov aj v inom rozsahu, ako tvoria ich dedičské podiely zo zákona. Skutočnosť, že jeden z dedičov prevezme nehnuteľný či hnuteľný majetok poručiteľa a podiely ostatných dedičov (tzv. ustupujúci dedičia) sú uspokojované v peniazoch, neznamená, že by títo ostatní dedičia v dôsledku takejto dohody postavenie dedičov stratili.¹⁰

Na druhej strane, dedičom nie je osoba, ktorá sa postarala o pohreb poručiteľa a ktorej bol v rámci dedičského konania vydaný majetok nepatrnej hodnoty, resp. majetok poručiteľa, ktorý nedosahuje výšku primeraných nákladov spojených s pohrebom poručiteľa, a to v súlade s ustanovením § 188 Civilného mimosporového poriadku¹¹. Tento

⁶ Zákon č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

⁷ Paragraf 1674 a 1675 NOZ.

⁸ Pojem „svojprávnosť“ nahradil v NOZ pojem spôsobilosť na právne úkony.

⁹ Rozsudok Krajského súdu Trnava, spis. zn. 25Co/178/2018 z 10. 12. 2019.

¹⁰ R 83/1967 (Rozsudok Najvyššieho súdu ČSSR, spis. zn. 4 Cz 23/67 z 10. 3. 1967.).

¹¹ Zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov.

záver vyplýva zo skutočnosti, že nepatrný majetok poručiteľa neprechádza na dediča dedením, ale na základe inej právnej skutočnosti, ako uvádza Najvyšší súd SR: „*vlastníctvo k veciam tvoriacim nepatrný majetok poručiteľa nenadobúda obstarávateľ pohrebu dedením, ale ich vydaním, pričom k ich vydaniu dochádza na základe rozhodnutia súdu, ktorým sa súčasne konanie o dedičstve zastavuje. Z toho vyplýva, že sa jedná o nadobudnutie vlastníctva k veciam, resp. majetku, nepatrnej hodnoty rozhodnutím štátneho orgánu podľa ust. § 132 Občianskeho zákonníka.*“¹² Rovnako dôležitá je skutočnosť, že osoba, ktorá sa postarala o pohreb poručiteľa, nemusí spadať do okruhu dedičov, môže to byť osoba vystupujúca mimo tohto okruhu. V týchto prípadoch nedochádza k riadnemu prejednávaniu dedičstva, z ktorého by vyplynulo určenie okruhu dedičov, ktorým svedčí dedičské právo a ktorí dedičstvo neodmietnu, ako aj určenie ich dedičských podielov.¹³ Bolo by potom v rozpore so základnými právnymi princípmi nahliadať na túto osobu ako na dediča.

Dlžník zodpovedá za všetky dlhy poručiteľa, ktoré na neho prešli poručiteľovou smrťou, a to bez ohľadu na to, či sú mu tieto dlhy známe alebo nie, resp. či boli zistené v dedičskom konaní alebo vyšli najavo až po právoplatnom skončení dedičského konania. Rozhodujúce nie je ani to, či tieto dlhy boli alebo neboli uvedené v rozhodnutí, ktorým sa dedičské konanie právoplatne skončilo. Takéto závery nachádzame aj rozhodnutiach najvyšších súdnych autorít, keď Najvyšší súd SR uvádza: „*Skutočnosť, v akom rozsahu dedič zodpovedá za dlhy poručiteľa a teda v akom rozsahu prechádzajú na neho povinnosti poručiteľa, je zrejmá z rozhodnutia súdu o dedičstve alebo z osvedčenia o dedičstve vydaného notárom bez ohľadu na to, či veriteľ do dedičstva pohládavku prihlásil a či v rozhodnutí bol tento dlh v súpise pasív uvedený.*“¹⁴ či „*Právna úprava dedičského práva neobsahuje žiadne ustanovenie, podľa ktorého by dlh poručiteľa zanikol, ak nebol veriteľom do dedičského konania prihlásený alebo dedičmi uznaný. Výkladom opaku (a contrario) možno dospieť k záveru, že aj takýto neprihlásený, resp. neprejednaný dlh po poručiteľovi prechádza priamo zo zákona na dedičov. Listinou preukazujúcou prechod povinnosti na dedičov, bez ohľadu na to, že v ňom dlh nie je v súpise pasív (teraz dlhov – pozn. autora) uvedený, je rozhodnutie o dedičstve.*“¹⁵ Obdobne judikoval aj Najvyšší súd ČR: „*Zodpovednosť dedičov za dlhy poručiteľa je obmedzená ustanovením § 470 Občianskeho zákonníka. Nezávisí od toho, či konkrétny dlh bol zahrnutý do pasív dedičstva v konaní o dedičstve alebo nie.*“¹⁶ Ide o ustálené závery súdnej praxe, ktoré nie je potrebné rozporovať.

Skutočnosť, či dlh poručiteľa je alebo nie je uvedený v rozhodnutí o dedičstve, nie je rozhodujúca ani z hľadiska možnej priority uspokojovania dlhov poručiteľa. **Ustanovenie § 470 Občianskeho zákonníka, ani žiadne iné zákonné ustanovenie bez ďalšieho nepriorizuje pohládavku uvedenú v rozhodnutí o dedičstve pred pohládavkou, ktorá tam uvedená nie je,** v tom zmysle, že pohládavka uvedená v rozhodnutí o dedič-

¹² Uznesenie Najvyššieho súdu SR, spis. zn. 2XOboE/2/2019 z 30. 4. 2020.

¹³ ČIPKOVÁ, T. Vybrané otázky dodatočného konania o dedičstve. In *Dedické právo v hmotnoprávných a procesnoprávných súvislostiach*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, s. 289.

¹⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu SR, spis. zn. 2 MCdo 12/2012 z 30. 4. 2013.

¹⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu SR, spis. zn. 4 MCdo/18/2009 z 22. 7. 2010.

¹⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, spis. zn. 33 Cdo 2409/2009 z 28. 6. 2011.

stve je pohľadávkou, ktorá by mala byť prednostne uspokojená pred pohľadávkou, ktorá v rozhodnutí uvedená nie je. Jediným obmedzením pre neuspokojenie pohľadávky veriteľa, ktorá nie je uvedená v rozhodnutí o dedičstve, je skutočné „vyčerpanie“ dedičstva do výšky ceny nadobudnutého dedičstva na úhradu iných dlhov poručiteľa. Neuhradené dlhy v takom prípade síce nezanikajú, avšak nie je možné ich uspokojiť z dôvodu nedostatku majetku.

2. Čistá hodnota dedičstva

Pojem čistá hodnota dedičstva je pojmom, ktorý používa Civilný mimosporový poriadok v ustanovení § 200 a je definovaný ako rozdiel medzi všeobecnou hodnotou majetku poručiteľa a výškou dlhov poručiteľa. Predpokladom na stanovenie výšky čistej hodnoty je vykonanie súpisu majetku a dlhov poručiteľa, na ktorého základe súd určí všeobecnú hodnotu majetku, výšku dlhov a čistú hodnotu dedičstva, prípadne výšku jeho predĺženia v čase smrti poručiteľa.¹⁷ Dedičstvo je predložené v prípade, ak výška dlhov poručiteľa prevyšuje všeobecnú hodnotu jeho majetku. Pri výpočte čistej hodnoty dedičstva sa podľa ustanovenia § 198 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku neprihliada na majetok alebo dlhy, ktoré sú medzi účastníkmi konania o dedičstve sporné. Spornosť spočíva v protichodných tvrdeniach účastníkov konania týkajúcich sa zahrnutia určitého majetku alebo dlhu do súpisu majetku a dlhov poručiteľa. V takom prípade sa súd obmedzí len na zistenie ich spornosti. Dedič sa následne môže žalobou domáhať učenia, že konkrétny majetok patrí do dedičstva a veriteľ sa môže domáhať zaplatenia pohľadávky voči dedičom žalobou na plnenie.¹⁸

V prípade predĺženého dedičstva môžu dedičia s veriteľmi uzavrieť dohodu o prenechaní dedičstva na úhradu dlhov poručiteľa v súlade s ustanovením § 471 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Ak k uzavretiu takejto dohody, ktorá podlieha schváleniu súdom, nedôjde, je možné pristúpiť k likvidácii dedičstva súdom podľa ustanovení § 205 a nasl. Civilného mimosporového poriadku.¹⁹ Ide o fakultatívny, nie obligatórny postup súdu a jeho účelom je uspokojenie pohľadávok veriteľov osobitným procesným postupom.

Podľa nášho názoru je pojem čistá hodnota dedičstva pojmom, ktorý nemá kruciálny význam v dedičskom konaní. Omnoho dôležitejší význam má pojem všeobecná hodnota dedičstva, ktorý je definovaný v ustanovení § 200 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku.²⁰ Z hľadiska riešenia zodpovednosti dediča za dlhy poručiteľa, **pojem všeobecná hodnota dedičstva možno podľa nášho názoru stotožniť s pojmom cena nadobudnutého dedičstva**, ktorý používa Občiansky zákonník v § 470 ods. 1. Nie je správny názor, že pojem cena nadobudnutého dedičstva je potrebné stotožniť s pojmom čistá

¹⁷ Paragraf 200 ods. 1 CMP.

¹⁸ TOMAŠOVIČ, M. In SMYČKOVÁ, R. a kol. *Civilný mimosporový poriadok*. Bratislava : C. H. Beck, 2017, s. 692.

¹⁹ Paragraf 471 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

²⁰ Všeobecnou hodnotou majetku je cena, ktorá by sa mala dosiahnuť na trhu v podmienkach voľnej súťaže pri poctivom predaji, keď kupujúci i predávajúci budú konať s náležitou informovanosťou a opatrnosťou a s predpokladom, že cena nie je ovplyvnená neprímeranou pohnútkou.

hodnota dedičstva, a to za akýchkoľvek okolností. Nie je rozhodné, či dlhy poručiťa boli zahrnuté do pasív dedičstva alebo v čase rozhodovania súdu o dedičstve neboli súdu známe. Na zodpovednosť dedičov to nemá, ani nemôže mať vplyv. **Na zodpovednosť dedičov za dlhy poručiťa môžu mať vplyv len dlhy, ktoré dedič skutočne uhradí. Nestačí, že tieto dlhy existujú alebo sú súdom priznané.** Veriteľ pohľadávku, ktorá je konkretizovaná v rozhodnutí o dedičstve alebo už súdom priznaná nemusí vymáhať – môže z akéhokoľvek dôvodu upustiť od jej vymáhania, resp. pohľadávka môže zaniknúť iným spôsobom ako uspokojením veriteľ'a (veriteľ' a dedičia môžu uzatvoriť dohodu o odpustení dlhu, dlh môže byť premlčaný a dlžník s úspechom vznesie námietku premlčania, dlh môže byť prekludovaný a pod.). Ak by sa tak stalo, nezodpovedal by dedič za iné pohľadávky do výšky ceny nadobudnutého dedičstva veriteľ'om, ktorých pohľadávky sú neuspokojené, pretože ich hodnota je vyššia ako čistá hodnota dedičstva?

Takýto výklad považujeme za neprípustný, pretože by neoprávnene zvýhodňoval dediča oproti veriteľ'om poručiťa. V dedičskom práve platí zásada, že dedičovi nesmie byť dedičstvo na ujmu, čo sa prejavuje práve v ustanovení § 470 Občianskeho zákonníka²¹, avšak súčasne platí, že dedič nemá byť neoprávnene zvýhodnený oproti veriteľ'om poručiťa. Správne sa k čistej hodnote dedičstva a zodpovednosti dediča za dlhy poručiťa vyjadřila súdna prax: *„Čistá hodnota dedičstva je len matematický údaj zistený odpočítaním výšky pasív od všeobecnej hodnoty dedičstva, pre posúdenie zodpovednosti dediča. Ak by sa zodpovednosť dediča obmedzovala len na výšku čistej hodnoty dedičstva, išlo by o jej zásadné obmedzenie, keďže do čistej hodnoty sa už premietne hodnota pasív. Ak by teda dedič mal zodpovedať za pasíva do výšky čistej hodnoty, zodpovedal by len do výšky prebytku, ktorý by mu po odpočítaní pasív zostal. Časť nadobudnutého dedičstva zodpovedajúca hodnota pasív by tým však u dediča zostala nedotknutá. To je však v rozpore s cit. § 470 Obč. zák., ktorý jasne ustanovuje, že dedič má zodpovedať celou hodnotou toho, čo nadobudol. Inak povedané, dedič nemá zaplatiť za dlhy viac než je hodnota toho, čo po poručiťovi zdedil, teda nemá na zaplatenie dlhov poručiťa vynakladať nič „zo svojho“. Zároveň to ale znamená, že dedič nemá získať majetkový prospech na úkor veriteľ'ov poručiťa, teda nesmie ponechať veriteľ'ov neuspokojených, ak na to z dedičstva získal dostatočné hodnoty.“*²² Dedič teda zodpovedá za dlhy poručiťa až do vyčerpania výšky ceny nadobudnutého dedičstva, teda do výšky všeobecnej hodnoty dedičstva, ktorá je vyjadřená v rozhodnutí o dedičstve. Samozrejme, ak je dedičov viac, zodpovedajú podľa § 471 ods. 2 Občianskeho zákonníka pomerne, t. j. podľa pomeru toho, čo z dedičstva nadobudli, k celému dedičstvu vyjadřeného sumou všeobecnej hodnoty dedičstva.

Aj z gramatického výkladu ustanovenia § 470 Občianskeho zákonníka, ktorý používa pojem „do výšky ceny nadobudnutého dedičstva“, možno prísť k záveru, že dedič zodpovedá do výšky ceny nadobudnutého dedičstva, nie do výšky čistej hodnoty dedičstva, keďže toto ustanovenie nepoužíva pojem „do výšky čistej hodnoty dedičstva“. Čis-

²¹ Uznesenie Najvyššieho súdu SR, spis. zn. 4 MCdo 18/2009 z 22. 7. 2010: *„Zákon ustanovuje zásadu, že dedič zodpovedá iba za dlhy, ktorých výška nepresahuje výšku ceny nadobudnutého dedičstva. Zmyslom tejto úpravy je, aby sa dedič dedením nedostal do horšej majetkovej situácie, než akú mal pred dedením, a aby bol chránený pred prípadným negatívnym dopadom dedenia.“*

²² Rozsudok Krajského súdu v Trnave, spis. zn. 31Cob/42/2019 z 28. 4. 2020.

tá hodnota dedičstva je pojmom, ktorý používa napr. zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, ktorý v prílohe 1, v položke 18a odvodzuje spôsob výpočtu súdneho poplatku v konaní o dedičstve z čistej hodnoty dedičstva. Zákonodarca teda rozlišujeme medzi pojmami „do výšky ceny nadobudnutého dedičstva“ a „hodnota čistého dedičstva“, a ak by bolo úmyslom zákonodarcu zaviesť zodpovednosť dediča len výšky čistej hodnoty dedičstva, domnievame sa, že zákonodarca by tak urobil explicitne.

Na záver možno konštatovať, že bez ohľadu na to, či je pohľadávka veriteľ'a zahrnutá v rozhodnutí o dedičstve, alebo nie, dedičia zodpovedajú na dlh poručiteľ'a do výšky ceny nadobudnutého dedičstva, nie do výšky čistej hodnoty dedičstva. Opačný záver by viedol k zvýhodneniu veriteľ'ov, ktorí mali vedomosť o smrti poručiteľ'a a mali tak objektívnu možnosť oznámiť svoje pohľadávky dedičskému súdu, oproti veriteľ'om, ktorí informáciou o smrti poručiteľ'a nedisponovali.

Pre úplnosť dodávame, že tento záver neovplyvňuje ani skutočnosť, či dedičia v rámci konania o dedičstve využili inštitút **fakultatívnej konvokácie** podľa ustanovenia § 199 Civilného mimosporového poriadku: „*Na návrh dedičov vydá súd uznesenie, v ktorom vyzve veriteľ'ov, aby mu oznámili svoje pohľadávky v lehote, ktorú v uznesení určí a ktorá nesmie byť kratšia ako jeden mesiac*“, alebo nie.

Inštitút konvokácie veriteľ'ov (*convocatio creditorum*) je právnym inštitútom procesného práva. Konvokácia predstavuje výzvu dedičského súdu veriteľ'om, aby v stanovenej lehote oznámili súdu svoje pohľadávky voči poručiteľ'ovi. V ustanovení § 199 Civilného mimosporového poriadku je upravená fakultatívna konvokácia, ku ktorej dochádza len na návrh dedičov. Konvokácia slúži na ochranu dedičov pred nepriaznivými následkami dedenia, keďže umožňuje spoľahlivé zistenie dlhov poručiteľ'a. Správne zistená výška dlhov poručiteľ'a je rozhodujúca pre vyhodnotenie, či je dedičstvo predĺžené, a teda či je dôvod na nariadenie likvidácie dedičstva. Konvokácia je tak významným procesným inštitútom, ktorý môže slúžiť na kvalifikované rozhodnutie dediča o tom, akým spôsobom naloží so svojim subjektívnym právom dediť, t. j. či príjme dedičstvo alebo či dedičstvo odmietne. Vzhľadom na význam uskutočnenia konvokačnej výzvy pre úplnosť skutkových zistení súdu a ochranu dediča a veriteľ'ov je otázne, či podmienenie konvokácie návrhom dediča vyhovuje koncepcii dedičského konania ako mimosporového konania, v ktorom sú dominantnými princíp materiálnej pravdy a vyšetrovací princíp.²³

Na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy obsiahnutej v ustanovení § 175n Občianskeho súdneho poriadku²⁴ však konvokácia veriteľ'ov podľa § 199 Civilného mimosporového poriadku nemá za následok to, že dedičia nezodpovedajú verite-

²³ MOLNÁR, P. Určovanie všeobecnej hodnoty dedičstva a jeho vplyv na zodpovednosť dediča za dlhy poručiteľ'a. In *Dedičské právo v hmotnoprávných a procesnoprávných súvislostiach*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, s. 180.

²⁴ Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, § 175n: „*Na návrh dedičov vydá súd uznesenie, v ktorom vyzve veriteľ'ov, aby mu oznámili svoje pohľadávky v lehote, ktorú v uznesení určí, a poučí ich o tom, že dedičia nezodpovedajú veriteľ'om, ktorí svoje pohľadávky včas neoznámili, pokiaľ je uspokojením pohľadávok ostatných veriteľ'ov vyčerpaná cena dedičstva, ktoré dedičia nadobudli. Uznesenie súd uverejní vyvesením na úradnej tabuli súdu.*“

Pom, ktorí svoje pohľadávky včas neoznámili, pokiaľ je uspokojením pohľadávok ostatných veriteľov vyčerpaná cena dedičstva, ktoré dedičia nadobudli. S výnimkou, ak došlo k nariadeniu likvidácie dedičstva platí, že veriteľ, ktorého pohľadávka bola zaradená do súpisu dlhov, vymáha svoju pohľadávku rovnakým procesným postupom ako veriteľ, ktorého pohľadávka do súpisu dlhov zaradená nebola.²⁵ Uznesenie o dedičstve totiž nie je exekučným titulom, je rozhodnutím, ktorým sa preukazuje to, kto je právnym nástupcom poručiteľa a v akom rozsahu zodpovedá za dlhy poručiteľa.²⁶

Naproti tomu je **obligatórna konvokácia** upravená v rámci likvidácie dedičstva v prípade, ak je dedičstvo predĺžené podľa § 205 ods. 3 Civilného mimosporového poriadku: „*O nariadení likvidácie vydá súd uznesenie, v ktorom vyzve veriteľov, aby si prihlásili svoje pohľadávky v lehote, ktorú v uznesení určí, ktorá nesmie byť kratšia ako jeden mesiac s uvedením výšky, právneho dôvodu a spôsobu zabezpečenia, a upozorní ich, že pohľadávky, ktoré nebudú pri likvidácii uspokojené, zaniknú.*“ **Právne následky pri obligatórnej konvokácii sú teda odlišné, a pohľadávky neprihlásené v rámci obligatórnej konvokácie zanikajú.**

3. Dohoda dedičov o vyporiadaní dedičstva, podľa ktorej dedič nadobúda len dlhy alebo len majetok

V prípade, ak univerzálnou sukcesiou vstupuje do práv a povinností poručiteľa viac dedičov, Občiansky zákonník v ustanovení § 482 umožňuje dedičom uzavrieť dohodu o vyporiadaní dedičstva (*pactum successorium*), pričom dedičia sa môžu dohodnúť na nadobudnutí dedičských podielov aj v inom rozsahu, ako tvoria ich dedičské podiely zo zákona, a to až do takej miery, že niektorí dedičia z dedičstva nenadobudnú nič.²⁷ Dohoda o vyporiadaní dedičstva, podľa ktorej by jeden (alebo aj viacerí) z dedičov nenadobudol z dedičstva nič, nie je v rozpore s dobrými mravmi. Účastníkmi takejto dohody musia byť všetci dedičia. K uzavretiu dohody sa vyžaduje konsenzus, teda súhlas (zhodná vôľa) všetkých dedičov (aj zákonných, aj závetných), prípadne ich zástupcov.²⁸

Dohoda o vyporiadaní dedičstva sa musí týkať všetkého známeho majetku patriaceho do dedičstva, nielen niektorej jeho časti. Majetkom poručiteľa sú všetky predmety majetkových právnych vzťahov, teda veci, práva a iné majetkové hodnoty, uvedené v súpise

²⁵ TOMAŠOVIČ, M. In SMYČKOVÁ, R. a kol. *Civilný mimosporový poriadok*. Bratislava : C. H. Beck, 2017, s. 695.

²⁶ Uznesenie Najvyššieho súdu SR, spis. zn. 4 MCdo 18/2009 z 22. 7. 2010: „*Skutočnosť, v akom rozsahu dedič zodpovedá za dlhy poručiteľa a teda v akom rozsahu prechádzajú na neho povinnosti poručiteľa, je zrejmá z rozhodnutia súdu o dedičstve alebo z osvedčenia o dedičstve vydaného notárom bez ohľadu na to, či veriteľ do dedičstva pohľadávku prihlásil a či v rozhodnutí bol tento dlh v súpise pasív uvedený. Napokon del'ba dlhu (pokiaľ nedošlo k dohode dedičov a veriteľa) nie je v rozhodnutí o dedičstve deklarovaná v žiadnej jeho časti. Ak preto oprávnený v exekučnom konaní má exekučný titul ukladajúci povinnosť fyzickej osobe, ktorá po vydaní exekučného titulu zomrela, je možné prechod povinnosti (dlhu) z exekučného titulu v zmysle § 37 ods. 3 Exekučného poriadku z poručiteľa na dediča preukázať rozhodnutím o dedičstve po poručiteľovi, hoci tento dlh nebol v rozhodnutí v súpise pasív dedičstva uvedený.*“

²⁷ FEKETE, I. *Občiansky zákonník. Veľký komentár*. 3. zv. § 460 – § 587. 2. aktualizované a rozšírené vyd. Bratislava : Eurokódex, 2015, s. 224.

²⁸ Uznesenie Najvyššieho súdu SR, spis. zn. 5Cdo/190/2019 z 26. 6. 2019.

aktív dedičstva.^{29 30} **Obsahom dohody nemusia byť dlhy poručiteľa, keďže tieto sa v prípade absencie dohody budú riadiť ustanovením § 470 ods. 2 Občianskeho zákonníka.** So súhlasom veriteľov môže byť obsahom dohody aj dohoda o zodpovednosti za dlhy poručiteľa. Nie je vylúčené, aby dedičia uzavreli aj takú dohodu, že za určitý dlh bude zodpovedať len niektorý dedič, prípadne niektorí dedičia v inom pomere, ako ustanovuje zákon.

Pokiaľ ide o postavenie veriteľa poručiteľa, to vo všeobecnosti závisí od toho, či bol veriteľ účastníkom konania o dedičstve alebo nie. Aby bol veriteľ poručiteľa dohodou viazaný, musí s ňou súhlasiť a to v postavení účastníka konania v súlade s ustanovením § 168 Civilného mimosporového poriadku.³¹ Veriteľ nie je účastníkom dohody, je iba účastníkom konania v časti, ktorá sa týka vyporiadania jeho pohľadávky. Nesúhlas veriteľa s navrhovaným spôsobom vyporiadania jeho pohľadávky je dôvodom pre neschválenie takejto dohody dedičov. Veriteľ poručiteľa je účastníkom tejto dohody iba vtedy, ak sa vyporiadava jeho pohľadávka inak, ako podľa zásad § 470 ods. 2 Občianskeho zákonníka.³² Ak sa pohľadávka veriteľa vyporiada v dedičskom konaní inak, ako to predpokladá ustanovenie § 470 ods. 2 Občianskeho zákonníka a veriteľ nie je účastníkom tejto dohody, nie je ňou viazaný a zodpovednosť dedičov voči tomuto veriteľovi je daná ustanovením § 470 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Dedičská dohoda podlieha schváleniu súdom, ktorý ju schváli, ak neodporuje zákonu alebo dobrým mravom [§ 482 ods. 2 Občianskeho zákonníka a § 203 ods. 1 písm. c) CMP]. **Je tak namieste sa zaoberať otázkou, či dohoda dedičov, na základe ktorej jeden z dedičov nadobudne všetok majetok poručiteľa a druhý len dlhy poručiteľa neodporuje zákonu alebo dobrým mravom.** Dedičská dohoda by teda mala zodpovedať morálno-spoločenským štandardom a nepoškodzovať veriteľov, keď ochrana tretích strán je jednou zo zásad občianskeho a civilného práva vôbec.³³

Dedičská dohoda je prejavom zásady autonómie vôle a zmluvnej slobody, ktorá je limitovaná tým, že nesmie odporovať zákonu alebo dobrým mravom. Dedičský súd pred schválením dohody skúma splnenie podmienky súladu dohody so zákonom a dobrými mravmi, dohodu neschváli, ak takáto podmienka nie je splnená. Máme za to, že **v prípade, ak jeden z dedičov nadobudne len dlhy poručiteľa, a druhý len majetok, ide o dohodu, ktorú by dedičský súd nemal schváliť, pretože takéto dojednanie je v rozpore s ustanovením § 470 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré je kogentným**

²⁹ Uznesenie Najvyššieho súdu SR, spis. zn. 5Cdo/190/2019 z 26. 6. 2019.

³⁰ Na tomto mieste je vhodné upozorniť, že neexistuje (na škodu veci) legálna definícia pojmu majetok pre účely celého právneho poriadku, ba ani len na účely súkromnoprávných vzťahov upravených Občianskym zákonníkom. Mätúcim sa môže javiť predovšetkým to, že pod pojem „majetok“ sa všeobecne subsumujú aktíva aj pasíva, a to z ekonomického či obchodnoprávneho pohľadu. Tu však zjednodušene používame pojem „majetok“ synonymicky s pojmom „aktíva“, avšak len na účely dedičského práva.

³¹ BAJÁNKOVÁ, J. In ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník II. § 451 – 880. Komentár*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1817.

³² VALOVÁ, K. In SMYČKOVÁ, R. a kol. *Civilný mimosporový poriadok*. Bratislava : C. H. Beck, 2017, s. 620.

³³ DOHNAL, J. Následky schválení amorální dědické dohody bez účasti věřitele. In *Právní rozhledy*. 2012, č. 1, s. 21.

ustanovením a nemožno ho meniť s odkazom na autonómiu vôle dedičov³⁴. Toto zákonné ustanovenie je vyjadrením zásady, že dedenie nesmie byť dedičovi na ujmu a nesmie byť pre dediča rizikom.

Zodpovednosť dediča za porúčiteľove dlhy je obmedzená výškou ceny nadobudnutého dedičstva. Ak dedič nenadobudol z dedičstva žiaden majetok, do akej výšky bude zodpovedať veriteľom porúčiteľa? Ak dedič nenadobudol žiadny majetok je pojmovo vylúčené, aby zodpovedal za dlhy porúčiteľa, aj keď je takáto dohoda schválená dedičským súdom. Rovnako nemôže byť na základe dohody dedičov zo zodpovednosti za dlhy porúčiteľ vylúčený ten dedič, ktorý v zmysle dedičskej dohody nadobúda majetok porúčiteľa, avšak nie dlhy. **V súlade s ustanovením § 470 ods. 2 Občianskeho zákonníka môže vymáhať svoju pohľadávku od toho dediča, ktorý nadobudol všetok majetok porúčiteľa. Ten v zmysle ustanovenia § 470 Občianskeho zákonníka zodpovedá za dlhy porúčiteľa do výšky ceny nadobudnutého dedičstva, a to až do momentu, kým dedičstvo nie je vyčerpané.** Voči dedičovi, ktorý nadobudol len dlhy porúčiteľa, si veriteľ v súlade s ustanovením § 470 Občianskeho zákonníka nemôže uplatňovať žiadnu časť svojej pohľadávky, pretože ten žiadne aktíva z dedičstva nenadobudol. Takýto postup je možné aplikovať len v prípade, ak veriteľ nebol účastníkom konania o dedičstve v jeho príslušnej časti.

Odlišná situácia nastane, ak veriteľ bol účastníkom konania o dedičstve. Aj keď prax indikuje existenciu súdom schválených dohôd s vyššie uvedeným obsahom bez účasti veriteľov, nie je možné vylúčiť, že v ojedinelých prípadoch bude dohoda dedičov s týmto obsahom uzavretá za účasti veriteľov. Podľa nášho názoru by išlo z pohľadu veriteľa síce o situáciu *ad absurdum*, pretože takáto dohoda negatívne vplýva na postavenie veriteľa, ale pre účely komplexnej analýzy jej budeme venovať pozornosť.

Právnym následkom účasti veriteľa v konaní o dedičstve, v ktorom je schválená dohoda dedičov, podľa ktorej jeden z dedičov nadobudne len dlhy porúčiteľa, a druhý len majetok, **je, že touto dohodou je veriteľ viazaný** a musí v súlade s ňou postupovať. Z praktického hľadiska to znamená, že ak dedič, ktorý zdedil len záväzky porúčiteľa, dobrovoľne neuhradí pohľadávku veriteľa, veriteľ nemá možnosť vymáhať svoju pohľadávku, ani od jedného z dedičov. Ak veriteľ nenamietal obsah takejto dohody v konaní o dedičstve, ani nepodal opravný prostriedok proti rozhodnutiu súdu, ktorým bola chválená dohoda dedičov, máme za to, že bude znášať negatívne dôsledky, ktoré sa s takouto dohodou spájajú, a to v súlade so zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*, v zmysle ktorej veriteľ zodpovedá za náležitú mieru predvídavosti a opatrnosti nielen pri vzniku právneho vzťahu, ale aj pri uplatňovaní svojich práv a výkone svojich práv a povinností z neho vyplývajúcich.³⁵

Dedičský súd schvaľuje dohodu uznesením [§ 203 ods. 1 písm. c) Civilného mimosporového poriadku]. Uznesenie o dedičstve **je rozhodnutím vo veci samej, ktorým sa končí konanie o dedičstve.** Na schválenú dohodu dedičov je nutné primárne nahliadať

³⁴ Kogentnosť tohto ustanovenia považujeme v recentnej konceptuálnej sústave slovenského dedičského práva za nespochybniteľnú axiómu, avšak nech tento postulát nie je braný ako názor autorov na správnosť či nesprávnosť tohto normatívneho riešenia.

³⁵ Uznesenie Ústavného súdu SR, spis. zn. II. ÚS 176/2011 z 20. 4. 2011.

ako na súdne rozhodnutie, ktoré je po splnení zákonom prezumovaných predpokladov nadobúda právoplatnosť, prípadne aj vykonateľnosť, a nie ako na hmotnoprávnu dohodu. Konzekvenciou tohto postulátu je, že nie je možné domáhať sa neplatnosti uznesenia o dedičstve, ktorým súd schválil dohodu dedičov o vyporiadaní dedičstva. Dedičský súd schválením dohody dedičov odobril súlad tejto dohody s hmotným právom – ak jeden súd implicitne konštatuje súlad dohody s hmotným právom, nemal by iný súd v akomkoľvek inom konaní konštatovať rozpor tejto dohody s hmotným právom (v recentnej terminológii by išlo o porušenie princípu právnej istoty). Pokiaľ zákon zveruje posúdenie určitej právnej otázky súdu (notárovi povereného súdom) uskutočňujúcemu konanie o dedičstve, potom sa nemožno úspešne domáhať rozhodnutia o tejto právnej otázke v sporovom konaní.³⁶ Právny názor, že by platnosť dohody uzavretej v konaní o dedičstve bolo možné preskúmať v sporovom konaní, by viedol k neprijateľným dôsledkom. Znamenalo by totiž, že by sa opätovne rozhodovalo o otázke, o ktorej už bolo vo vzťahu medzi dedičmi právoplatne rozhodnuté. Zvrátiť právne následky, ktoré nastupujú po schválení uznesenia o dedičstve je možné len opravnými prostriedkami.

Záver

Fyzické osoby počas svojho života vstupujú do množstva záväzkovo-právnych vzťahov, kde môžu vystupovať tak na strane veriteľa, ako aj na strane dlžníka. Ak fyzická osoba počas svojho života vstupuje do záväzkovo-právneho vzťahu ako dlžník, zodpovedá za svoje dlhy čo do výšky neobmedzene. K zmene prichádza v okamihu smrti fyzickej osoby, kedy zodpovednosť za dlhy zomrelej fyzickej osoby – poručiteľa, prechádza za splnenia zákonných predpokladov na dedičov poručiteľa. Táto zodpovednosť už však nie je obmedzená. V súlade so zásadou, že dedenie nemôže byť pre dediča rizikom, je zodpovednosť dedičov obmedzená výškou ceny nadobudnutého dedičstva v zmysle ustanovenia § 470 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Analýzou príslušných zákonných ustanovení sme dospeli k záveru, že výška ceny nadobudnutého dedičstva je daná všeobecnou hodnotou majetku poručiteľa zistenou dedičským súdom v procese súpisu majetku a dlhov poručiteľa, a nemožno ju stotožňovať s pojmom čistá hodnota dedičstva. Čistá hodnota dedičstva je len matematickým údajom, ktorý nemá vplyv na zodpovednosť dedičov za dlhy poručiteľa. Opačný záver by neoprávnene zvýhodňoval dediča oproti veriteľom poručiteľa, keďže k skutočnej úhrade dlhov, ktoré sú zohľadnené v čistej hodnote dedičstva nemusí prísť.

Z hľadiska možnosti uspokojenia pohľadávky veriteľa nie je rozhodujúce, či dedič mal vedomosť o konkrétnom dlhu poručiteľa alebo či tieto dlhy boli zahrnuté do súpisu dlhov vykonaného dedičským súdom. To, či je pohľadávka veriteľa zahrnutá do súpisu dlhov poručiteľa nie je právne významné ani z hľadiska poradia uspokojenia pohľadávky veriteľa. Poriadie uspokojenia pohľadávok veriteľov poručiteľa je dané len v prípade, ak súd nariadi likvidáciu predĺženého dedičstva podľa ustanovenia § 205 a nasl. Civilného mimosporového poriadku. Likvidáciu súd vykoná speňažením všetkého poručiteľovho

³⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu SR, spis zn. 4Cdo/254/2007 z 25. 2. 2009

majetku a následne vykoná rozvrh výťažku speňaženia majetku poručiteľa medzi veriteľov, na ktorý sa primerane použijú ustanovenia Exekučného poriadku³⁷ o rozvrhu výťažku z predaja nehnuteľnosti.³⁸

Momentom smrti poručiteľa sa mení aj pozícia veriteľa. Veriteľ až do právoplatného skončenia konania o dedičstva nedisponuje informáciou o tom, kto je právnym nástupcom dlžníka, a teda ani o tom, kto a v akej výške je povinný uhradiť jeho pohľadávku. Aj keď dedičia vstupujú do práv a povinností poručiteľa momentom jeho smrti, v dedičskom práve sa aplikuje princíp ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva, ktorý sa prejavuje v tom, že dedičstvo musí byť súdom prejednané a vyporiadané. Od smrti poručiteľa do potvrdenia dedičstva alebo vyporiadania dedičov právoplatným rozhodnutím súdu existuje určitá neistota v tom, s akým výsledkom konanie o dedičstvo skončí, ako bude vyporiadané dedičstvo medzi viacerými dedičmi a kto z nich fakticky prevezme dedičstvo.³⁹

O tom, ako bude dedičstvo rozdelené medzi dedičov, sa môžu dedičia dohodnúť alebo k rozdeleniu príde na základe autoritatívneho rozhodnutia dedičského súdu. Dohoda dedičov je preferovaná, avšak podlieha schváleniu súdom, ktorý ju schváli, ak neodporuje zákonu alebo dobrým mravom. Dohoda, na základe ktorej jeden z dedičov nadobudne len dlhy poručiteľa, a druhý len majetok je v rozpore s kogentným ustanovením § 470 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Dedičský súd by takúto dohodu nemal schváliť. Ak však napriek tomu, dohodu schváli, v súdnom konaní sa nemožno domáhať neplatnosti takejto dohody. Pre veriteľa, ktorý nebol účastníkom konania o dedičstve, táto dohoda nie je záväzná, veriteľ je oprávnený a povinný postupovať pri uplatňovaní svojej pohľadávky podľa ustanovenia § 470 Občianskeho zákonníka. Ak by veriteľ bol účastníkom konania o dedičstve v tej časti, dohodu je viazaný so všetkými právnymi dôsledkami.

Literatúra

- ČIPKOVÁ, T. Vybrané otázky dodatočného konania o dedičstve. In *Dedičské právo v hmotnoprávných a procesnoprávných súvislostiach*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, s. 289 – 297. ISBN 9788057104872
- DOHNAL, J. Následky schválení amorální dědicé dohody bez účasti věřitele. In *Právní rozhledy*. 2012, č. 1, s. 21 – 25. ISSN 1210-6410
- FEKETE, I. *Občiansky zákonník. § 460 – § 587. Veľký komentár*. 3. zv. 2. aktualizované a rozšírené vydanie. Bratislava : Eurokódex, 2015. ISBN 9788081550416
- MOLNÁR, P. Určovanie všeobecnej hodnoty dedičstva a jeho vplyv na zodpovednosť dediča za dlhy poručiteľa. In *Dedičské právo v hmotnoprávných a procesnoprávných súvislostiach*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, s. 175 – 187. ISBN 9788057104872
- SMYČKOVÁ, R. a kol. *Civilný mimosporový poriadok*. Bratislava : C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-89603-54-1
- ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník II. § 451 – 880. Komentár*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-770-5
- TALANDA, A., PLAŠIL, F. Odvrátená strana dedenia aneb povinnosť dedice hradit dlhy zůstavitele. In *Ad Notam*. 2023, č. 2, s. 3 – 11. ISSN 1211-0558

³⁷ Zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov.

³⁸ Paragraf 154 – 165 Exekučného poriadku.

³⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu SR, spis zn. 3 Cdo 197/2010 z 31. 7. 2012.